

МОЛОДАВИЙ КОМУНІСТАР

ОРГАН КІРОВОГРАДСЬКОГО ОБКОМУ ЛКСМУ

Рік видання VI
№ 140 (647)

Середа, 21 листопада 1962 р.

Ціна 2 коп.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ СРСР І ПАРТІЙНЕ КЕРІВНИЦТВО НАРОДНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

З часу XXII з'їзду, на якому було прийнято третю Програму партії, говорять товариш М. С. Хрущов, минуло трохи більше року. Рішення з'їзду, нова Програма партії є могутнім прискорювачем суспільного розвитку. За минулий рік ми добились великих успіхів як у внутрішньому житті, так і на міжнародній арені. Ми можемо з повною підставою сказати, що справи наші йдуть успішно і лєнінський курс, який проводить партія, дає добрі плоди.

XXII з'їзд КПРС висунув як одне з першочергових і найважливіших завдань партії — далі поліпшення керівництва народним господарством країни. Виходячи з рішень з'їзду і нової Програми партії, враховуючи досвід останніх років, Президія ЦК вносить на розгляд Пленуму пропозиції про поліпшення партійного керівництва народним господарством, про організацію партійно-державного контролю за виконанням рішень партії і уряду.

М. С. Хрущов характеризує зростання народного господарства і необхідність переходу до нових форм партійного керівництва. Завдання семірічного плану по основних показниках за минулий період виконуються з перевищенням. Приріст продукції промисловості за 1959—1962 роки становитиме 45 процентів замість 39 процентів за контрольними цифрами. Понад завдання за ці роки буде вироблено промислової продукції на 28 мільярдів карбованців.

Говорячи про розмах капітального будівництва, доповідач повідомляє, що за чотири роки семірічки стали до ладу понад 3.700 нових великих державних промислових підприємств. Збільшення виробництва промислової і сільськогосподарської продукції створило можливість для дальшого збільшення добробуту трудящих.

Досвід останнього часу, каже доповідач, показує, що створення раднаргоспів і виробничих колгоспно-радгоспних управлінь у сільському господарстві дає позитивні результати. Разом з тим стає ясним, що для поліпшення керівництва народним господарством не можна обмежитися тільки перебудовою господарських органів. Назріла необхідність ор-

Доповідь товариша М. С. ХРУЩОВА на Пленумі ЦК КПРС 19 листопада 1962 року

ганізаційної перебудови керівництва народним господарством з боку партійних органів у центрі і на місцях.

Пропозиції, вироблені Президією ЦК КПРС, виходять з необхідності покласти в основу побудови партійних органів зверху до низу виробничий принцип і таким шляхом забезпечити конкретніше партійне керівництво промисловістю, будівництвом та сільським господарством.

Практика показує, зауважує М. С. Хрущов, що в сучасних умовах існування дрібних районів у сільських місцевостях недоцільне. В інтересах поліпшення управління сільськогосподарським виробництвом ми вже пішли на укрупнення сільських районів, створивши територіальні виробничі колгоспно-радгоспні управління. Досвід показав, що нові органи управління сільським господарством в нинішніх умовах здатні успішно здійснити керівництво колгоспно-радгоспним виробництвом і забезпечити дальший розвиток усіх галузей сільського господарства.

Виходячи з цього, місцеві партійні органи визнали недоцільним надавати сільській райкомі партії. Замість них пропонується мати партійні комітети виробничих колгоспно-радгоспних управлінь, які керуватимуть парторганізаціями колгоспів, радгоспів, а також науково-дослідних, культурно-освітніх, медичних установ, учбових закладів та інших організацій, зв'язаних з сільськогосподарським виробництвом. Керівництво парторганізаціями підприємств промисловості, транспорту, зв'язку і будівництва, розташованих в містах і приміських зонах, які і тепер, здійснюватимуть міські комітети партії.

На прикладі Московської області М. С. Хрущов характеризує перебудову партійних органів у краях і областях. У Московській області мається на увазі утворити два обкоми партії: один здійснюватиме керівництво промисловим виробництвом, другий — сільськогосподарським. Так само буде поділене партійне керівництво промисловістю та сільським господарством і в інших областях і краях Російської Федерації.

В областях і краях, де створюються обкоми, крайкомі партії по промисловому і сільськогосподарському виробництву, буде утворено по дві самостійні Ради депутатів трудящих та їх виконкоми. Одні з них обслуговуватимуть населення, зайняте в промисловому виробництві, а інші — зайняте в сільськогосподарському виробництві.

Говорячи про перебудову республіканських партійних органів союзних республік, М. С. Хрущов вказує, що в кожній союзній республіці слід, як і раніше, мати один Центральний Комітет, щоб було єдине керівництво всією республікою, всією економікою, всім комуністичним будівництвом. Для керівництва парторганізаціями промисловості і сільського господарства в кожному ЦК Компартії союзної республіки треба створити два Бюро: одне Бюро ЦК для керівництва промисловим виробництвом, а друге Бюро ЦК — сільськогосподарським виробництвом. Бюро по сільському господарству і Бюро по промисловості працюватимуть під керівництвом Президії ЦК. В тих республіках, де тепер немає Президії ЦК, доцільно її створити.

У масштабах Російської Федерації для керівництва народним господарством передбачається крім існуючого Бюро ЦК КПРС по РРФСР мати Бюро ЦК КПРС по керівництву промисловим виробництвом РРФСР і Бюро ЦК КПРС по керівництву сільськогосподарським виробництвом. ЦК Компартії України має на увазі перебудувати свою структуру в такому ж плані. Аналогічні пропозиції внесли Центральні Комітети Компартій і інших союзних республік. Для того, щоб здійснювати з боку Центрального Комітету КПРС конкретніше керівництво роботою промисловості і сільсько-

ВІДКРИВСЯ ПЛЕНУМ ЦК КПРС

МОСКВА, 19. (ТАРС). Сьогодні у Великому Кремлівському палаці почав роботу Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу. Пленум відкрив Перший секретар ЦК КПРС товариш М. С. Хрущов.

У роботі Пленуму беруть участь керівні партійні, радянські і господарські працівники з республік, країв та областей.

З доповіддю «Про розвиток економіки СРСР і партійне керівництво народним господарством» виступив товариш М. С. Хрущов.

го господарства, Президія ЦК вважає доцільним мати в ЦК — Бюро ЦК КПРС по керівництву промисловим виробництвом і Бюро ЦК КПРС по керівництву сільськогосподарським виробництвом.

Доповідач вказує далі на переваги, які дасть нова організаційна структура для поліпшення керівництва промисловим і сільськогосподарським виробництвом. Те, що партія намітила здійснити, каже він, продиктоване політичною і економічною доцільністю, необхідністю в ще більшій мірі розвинути лєнінські принципи керівництва партії народним господарством.

М. С. Хрущов далі спиняється на деяких принципових питаннях технічної політики, удосконалення планування і поліпшення методів господарського управління. Віддаючи належне успіхам у технічному прогресі, каже він, ми повинні зосередити увагу партії на питаннях повнішого використання в народному господарстві досягнень науки і техніки.

Наша промисловість поряд з найдосконалішими машинами і приладами випускає ще чимало застарілого устаткування і матеріалів. Багато раднаргоспів, маючи в безпосередній підлеглості галузеві науково-дослідні, проєктні і конструкторські організації, почали пристосовувати їх тільки до місцевих потреб, забуваючи про інтереси єдиної технічної політики в країні, про спеціалізацію і кооперування виробництва.

Президія ЦК, говорить М. С. Хрущов, прийшла до одностайної думки, що керівництво науково-дослідними і проєктно-конструкторськими організаціями повинно бути централізоване у відповідних галузевих комітетах. Відмічаючи, що нинішні комітети фактично безправні, доповідач висловлюється за те, щоб надати комітетам право в рамках перспективних і поточних державних планів розвитку народного господарства встановлювати номенклатуру промислової продукції, знімати з виробництва застарілі види продукції і здійснювати інші функції, які дадуть змогу комітетам робити більший вплив на технічний прогрес.

В нашій країні, продовжує М. С. Хрущов, здійснюється небачене шодо розмаху капітальне будівництво. Але мушу сказати, що в капітальному будівництві є багато великих хиб. Треба добре зрозуміти, що ми не зможемо з успіхом виконати величезний план капітального будівництва, якщо партія, її органи на місцях не візьмуть цю справу в свої руки.

Необхідно в інтересах успішнішого здійснення величезної будівельної програми і освоєння капітальних вкладень докорінно переглянути функції Держбуду СРСР, посилити його роль у капітальному будівництві. Всі питання капітального будівництва слід виділити з відання раднаргоспів, створити самостійні будівельні організації або об'єднання в республіках і економічних районах. Таке чітке розмежування функцій дасть змогу раднаргоспам глибше зайнятися питаннями виробництва, а шод будівництва, то тут вони виступатимуть тільки в ролі замовників.

Важливе місце в доповіді займають питання удосконалення управління промисловістю і будівництвом. М. С. Хрущов говорить про доцільність укрупнення нині діючих раднаргоспів, бо укрупнені раднаргоспі можуть повніше використовувати техніку, внутрішні резерви для збільшення промислового виробництва. Великі раднаргоспі треба наділити широкими правами, не опікати їх по дрібницях, не стримувати ініціативи, а, навпаки, всіляко сприяти її розвитку. Говорячи про створення різних промислових об'єднань, фірм і комбінатів, доповідач відзначає, що це справа перспективна, економічно доцільна. Однак проведення її в життя вимагає старанної підготовки.

Велику увагу М. С. Хрущов приді-

ляє плануванню — непорушному закону розвитку соціалістичної економіки. Шоб правильно планувати, каже він, треба заглядати вперед. Практика численних змін і поправок, які вносяться в план, свідчить про те, що бувають випадки, коли ці плани не досить обгрунтовані і продумані.

Шоб довести до логічного кінця відповідальність республік як за керівництво народним господарством, так і за його планування, треба складання планів та їх реалізацію повністю покласти на республіки, на їх держплани і ради народного господарства. Центральний плановий орган повинен бути висококваліфікованим органом наукового планування з невеликим апаратом.

Тепер Держекономрада займається питаннями перспективного планування, а Держплан відає реалізацію планів по роках. Доцільно, шоб Держплан займався перспективним плануванням народного господарства, тобто виконував ті функції, які покладені тепер на Держекономраду. А функції реалізації річних планів, чим Держплан займається тепер, треба покласти на Союзнун раду народного господарства (РНГ СРСР).

Підкресливши важливе значення боротьби за підвищення продуктивності праці, М. С. Хрущов говорить, що настав час розширити і поглибити демократичні принципи управління підприємствами. На підприємствах і будовах доцільно створити широкопредставницькі органи — виробничі заводські, фабричні і на великих підприємствах — цехові комітети, які б обирались на загальних зборах працюючих на підприємстві або будові. Виробничий комітет підприємства повинен бути органом довідчим. Головний зміст утворення таких комітетів полягає в тому, шоб залучити до управління справами підприємств ширше коло працюючих.

Далі в доповіді вказується на необхідність наполегливо боротися за здійснення рішень партії про збільшення виробництва сільськогосподарських продуктів. Березневий Пленум Центрального Комітету, виходячи з корінних завдань комуністичного будівництва, вжив невідкладних заходів того, шоб піднести сільське господарство на рівень тих вимог, які поставлені до нього ходом розвитку нашого суспільства, новою Програмою КПРС.

Після Пленуму ЦК минуло ще мало часу, і прийняті партією рішення не могли в повній мірі позначитися на підсумках розвитку сільського господарства в цьому році. І все ж на Пленумі ЦК можна з задоволенням відзначити, шоб партійні організації, працівники сільського господарства при активній підтримці робітничого класу і всього радянського народу в цьому році багато зробили для того, шоб перетворити в життя прийняті рішення.

В цьому році виробництво зерна доведено до 9 мільярдів пудів проти 5 мільярдів у 1953 році; виробництво м'яса становитиме 9,2 мільйона тонн проти 5,8 мільйона тонн у 1953 році; молока — 64,5 мільйона тонн проти 36,5 мільйона тонн у 1953 році; масла тваринного буде вироблено приблизно 950 тисяч тонн, тоді як у 1953 році було вироблено 497 тисяч тонн. Держава дістала можливість збільшити закупки найважливіших продуктів сільського господарства.

М. С. Хрущов говорить, шоб в записці у Президію ЦК в питаннях підбиття підсумків року, збільшення виробництва і закупок зерна викладені завдання, які ми маємо розв'язати в зерновому господарстві. Сучасний етап розвитку країни настійно вимагає, шоб ми поставили і здійснили загальнопартійне і загальнодержавне завдання — довели заготовлі зерна в 1963 році до 4 мільярдів 200 мільйонів — 4 мільярдів 500 мільйонів пудів, а в наступні 2—3 роки — до 5 мільярдів пудів. Колгоспи і радгоспи можуть одержати додаткову кількість хліба насамперед за рахунок кращого використання землі, а також за рахунок підвищення врожайності.

Розв'язуючи завдання збільшення виробництва зерна, ми повинні сьогодні прикувати увагу партійних організацій,

(Закінчення на 2-й стор.).

Велика радість нині у хліборобів Кіровоградщини. ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР привітали їх з великими досягненнями. Разом з усіма радіє і Людмила Шульга — робітниця Олександрійського елеватора. Бо ж і її, Людмила, частка праці вкладає у 56,3 мільйона пудів кіровоградського хліба. Це її руки вміло управляють складними механізмами на розвантажених автомашині і складанні кукурудзи в бурти.

На знімку: член бригади комуністичної праці Л. ШУЛЬГА.

Фото В. ЗАЙКИНА.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ СРСР І ПАРТІЙНЕ КЕРІВНИЦТВО НАРОДНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

(Закінчення).

колгоспників, р. Бітників радгоспів, спеціалістів і до інших найважливіших питань сільського господарства. Велику заборгованість перед народом мають республіки, які виробляють бавовну. Нам важливо збільшувати виробництво цукрових буряків, соняшника, звернувши особливу увагу на підвищення врожайності цих культур. Треба тримати в центрі уваги всієї партії питання розвитку тваринництва.

У своїй доповіді М. С. Хрущов особливу увагу приділяє поліпшенню і удосконаленню партійного, державного та громадського контролю. Він відзначає, що під керівництвом Леніна в нашій країні було створено струнку систему партійно-державного контролю на чолі з ЦКК — РСІ. В організації контролю брали активну участь широкі маси трудящих. Це була найдемократичніша система контролю, подібної якій не знала жодна держава в світі. Ленінський принцип організації партійно-державного контролю був грубо порушений Сталіним. У період культу особи чудова система контролю, що склалася в перші роки Радянської влади була фактич-

Доповідь товариша М. С. ХРУЩОВА на Пленумі ЦК КПРС 19 листопада 1962 року

но ліквідована і замінена бюрократичним контрольним апаратом, відірваним від мас.

За останні роки, особливо після XX з'їзду, партією були вжиті заходи до ліквідації наслідків культу особи, зокрема і в галузі посилення контролю і перевірки виконання. Але ми ще не всіх заходів вжили до того, щоб до кінця усунути великі хиби в організації контролю. Допільно створити єдиний контрольний центр — комітет партійно-державного контролю з відповідними органами на місцях. В очей членів партії і всіх радянських людей вони повинні бути такими органами, які не тільки перевіряють і карають, але, головне — запобігають можливості зловживань, виховують і попереджають кадри від хиб і помилок у роботі, націлюють їх на виконання директив партії і уряду.

Тільки при активній допомозі робітників, колгоспників, інтелігенції і громад-

ських організацій, каже тов. Хрущов, ми зможемо наглухо закрити всі ходи і щілини для шахраїв, хабарників, дармоїдів, бюрократів, для всіх, хто тягне руки до державного добра.

В заключній частині доповіді М. С. Хрущов говорить про величезне значення питань економіки, керівництва народним господарством країни, дальшого розвитку економічного співробітництва соціалістичних країн. Тепер потрібна тісна координація планів виробництва країн, які входять до Ради економічної взаємодопомоги. При розробленні планів розвитку господарства треба враховувати інтереси всіх країн, розвивати такі виробництва, які найбільш вигідні тепер. Треба сміливіше йти на створення спільного для всіх країн єдиного планового органу, до якого були б включені представники всіх країн, що входять до Ради економічної взаємодопомоги.

Центральний Комітет партії висловлює впевненість, говорить далі М. С. Хрущов, що намічені заходи по переводі партійного керівництва промисловістю, будівництвом і сільським господарством знайдуть повну підтримку і схвалення всієї партії, всього народу. Треба буде вдумливо, неквапливо провести цю роботу. Треба поступово створювати нові органи і на ходу перебудовувати керівництво, щоб справа не тільки не загальмувалась, але ще успішніше йшла вперед.

Незабаром ми вступимо в п'ятий рік семирічки. Радянський народ добре попрацював у перші чотири роки. Ми повинні ще краще працювати, щоб не тільки виконати, але й перевиконати завдання семирічного плану і тим самим вже на початку здійснення великого перспективного плану комуністичного будівництва в нашій країні закласти міцну основу для нових і нових перемог.

Всі сили партії і народу на виконання великої Програми будівництва комунізму, прийнятої XXII з'їздом Комуністичної партії Радянського Союзу!

(ТАРС).

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

про Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу

20 листопада 1962 року Пленум Центрального Комітету КПРС продовжував роботу.

На Пленумі почалось обговорення доповіді товариша М. С. Хрущова «Розвиток економіки СРСР і партійне керівництво народним господарством».

На ранковому засіданні виступили товариші: Г. І.

Указ Президії Верховної Ради Української РСР

ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ ЗАСІДАТЕЛІВ РАЙОННИХ (МІСЬКИХ) НАРОДНИХ СУДІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

У зв'язку з закінченням строку повноважень народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР Президія Верховної Ради Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Виконавчим комітетам обласних, Київської і Севастопольської міських Рад депутатів трудящих провести вибори народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР у лютому—березні 1963 року.

2. Продовжити повноваження народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР, обраних у грудні 1960 року, до обрання нового складу народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР.

3. При проведенні виборів народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР керуватись Положенням про вибори районних (міських) народних судів Української РСР, затвердженим Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 2 листопада 1960 року.

Голова Президії Верховної Ради Української РСР Д. КОРОТЧЕНКО.

Секретар Президії Верховної Ради Української РСР А. ЗЛЕНКО.

м. Київ

17 листопада 1962 року.

Володимир ще в шкільні роки мріяв про залізничний транспорт. Потяг до професії паровозника він успадкував від свого батька — потомственного машиніста С. Ф. Погрібного.

Свій трудовий шлях хлопця почав з токаря. Працював у механічному цеху Знамянського паровозного депо, потім — курси машиністів і, нарешті, заповітне місце на правому крилі паровоза. Вийшов з рядового робітника-верстатника першокласним майстер водіння составів, трудова слава про якого розійшлася далеко за межі Знамянського залізничного вузла.

Здавалося б, мета досягнута. Але не в характері В. Погрібного вдовольнитися своїми здобутками, застигати на місці. Він і в дальшому продовжує навчання, підвищує, відшліфовує свою ділову кваліфікацію. Тепер Володимир вчиться на електровазному відділенні технікуму, має

«МОЛОДИЙ КОМУНАР» 21 листопада 1962 р., 2 стор.

МОЛОДІ СПЕЦІАЛІСТИ — НАШ ЗОЛОТИЙ ФОНД

права на водіння трьох типів локомотивів. Навики, здобуті у виробництві, сприяють у навчанні і навпаки. А все разом допомогло В. Погрібному стати висококваліфікованим спеціалістом паровозної справи, тонким знавцем організму локомотивів багатьох марок і серій.

Трудовий шлях В. Погрібного — типовий для багатьох молодих людей нашої доби. Відійшли у минуле ті часи, коли вважалося, що після закінчення десятирічки майже для кожного юнака чи дівчини інститут був мало не єдиним вторганим шляхом у життя. Практика показала, що такі випускники вузів, не маючи за плечима виробничого досвіду, ще доволу входять в колію, на перших порах відчувають себе безпорадними. І, навпаки, з тих, хто закінчує інститут чи технікум без відриву від виробництва, або після на-

буття певного трудового стажу, виходить кваліфікований, обізнаний командир виробництва.

«Навчання і труд поряд ідуть». Цей девіз став правилом у житті багатьох виробничиків. Взяти хоч би той же Знамянський залізничний вузол. Понад п'ятдесят робітників транспорту в цьому році без відриву від виробництва закінчили вузи і технікуми, а вступили на заочні відділення спеціальних учбових закладів більше сотні чоловік. З них, напевне, вийдуть прекрасні інженери і техніки.

Молодий спеціаліст. Загальнонародною шаную і повагою користується він у місті й на селі. Від кожного інженера чи агронома, лікаря чи зоотехніка люди завжди чекають ділової поради, підтримки, допомоги. І якщо ти наділений високим званням спеціаліста, то не повинен боятися ро-

ний рік семирічки, а по продуктивності праці вже переступила і цей рубіж.

Геологи Кубані здобули ще одну трудову перемогу. Недалеко від станції Ладозької відкрито нове газове родовище. З надр землі одержані перші тисячі кубометрів дешевого палива.

Трудовою перемогою зустріла Пленум ЦК КПРС знатний механік-водій Герой Соціалістичної Праці Турсуной Ахунова (Ташкентська область). Вона зняла бавовнозбиральною машиною 292 тонни «білого золота», виконавши близько чотирьох сезонних норм і замінивши працю майже п'яти тисяч збирачів. Бригада тов. Ахуновой збрала по 47 центнерів бавовни з кожного з 100 гектарів. Це на 15 центнерів більше від плану. Збирання врожаю триває.

ТРУДОВІ ДАРУНКИ

Потоком трудових подарунків зустріли відкриття листопадового Пленуму ЦК КПРС працівники промислових підприємств і новобудов, трудівники сільського господарства.

Велику виробничу перемогу здобув колектив Харківського заводу «Електроважмаш» імені В. І. Леніна. Тут успішно закінчені випробування головного зразка турбогенератора потужністю триста тисяч кіловат. Цим покладено початок серійному випуску таких велетенських електричних машин.

Бригада гірників Ельмара Туйска в Естонському сланцевому басейні відзначила відкриття Пленуму трудовим досягненням. Колектив видав перші тонни сланцю понад план 11-ти місяців. Бригада досягла продуктивності вантажних машин, наміченої на остан-

У комсомолки Лариси Лиженко вже увійшло в звичку виконувати зміни завдання не менше як на 115—120 процентів. Працює вона токарем в механічному цеху Олександрійського авторемонтного заводу.

— Лариса належить до тих, на кого завжди можна поклатися. Яке б виробниче завдання їй не доручили, вона виконає його якісно і вчасно, — говорять керівники цеху.

На знімку: комсомолка Лариса ЛИЖЕНКО.

Фото В. КРАЙНИКА.

трудівники великоандрусівської артілі імені Леніна Новогеоргіївського району. То нічого, що дівчина тільки в цьому році закінчила Полтавський сільськогосподарський інститут. Важливо те, що вона з самого початку енергійно взялася за діло і вже немало зробила для впровадження кращих агротехнічних прийомів у виробництво.

Таких прикладів можна навести безліч. Але комсомольські організації, особливо райкоми комсомолу не повинні проходити повз факти, коли до молодих фахівців проявляється бездушність ставлення, коли їм чиняться всілякі перепони в роботі. А такі випадки подекуди трапляються.

Чи поцікавиться, скажімо, Онуфріївський райком комсомолу, як живе і трудиться зоотехнік Любов Косенко? Вона торік закінчила Новочеркаський сільськогосподарський інститут, а в липні цього року дістала призначення у колгосп «Дніпро». Якби працівники райкому зирко стояли на варті інтересів молодого зоотехніка, то, напевне, не дійшло б до того, що голова правління Г. Ф. Перепеляк проявляв недоброзичливість до загалом незмушеного спеціаліста. З незрозумілих причин цей керівник

колгоспу встановив Л. Косенко занижену зарплату, не потурбувався про виділення житла, зневажливо ставився до її слухних порад і законних вимог.

Святий обов'язок райкомів комсомолу, первинних організацій — взяти під неослабний контроль діяльність кожного спеціаліста. Це — наш золотий фонд, на створення якого держава затрачає величезні кошти. Треба всіляко піднімати авторитет агрономів, зоотехніків, механіків, які по суті є командирами виробництва на селі, добиватися, щоб серед них не було пустоцвітів — людей, що не знайшли свого місця у загальному строю.

Високим покликанням кожного спеціаліста є принципівість і наполегливість у впровадженні наукових досягнень і передового досвіду, боротьба за все нове і прогресивне в сільському господарстві. На цей бік справи знову з

особливою силою наголошується у недавній Записці М. С. Хрущова в Президію ЦК КПРС.

Кожний спеціаліст, де б він не трудився, повинен бути сурмачем всенародної боротьби за здійснення накреслених комуністичного будівництва,

ДЕРЗАЙТЕ, МОЛОДІ ВЧИТЕЛІ!

Десять років у радянській школі був еталоном «класичний» урок, під час якого вчитель послідовно опитував, викладав нову тему, закріплював новий матеріал з учнями і, нарешті, вказував задачі та параграфи для домашньої роботи. Кожний відступ від закріпленої форми брали в штики.

Останні роки, після прийняття Закону про школу, лід зрушив, забили свіжі струмені. Почалися творчі пошуки кращих форм, засобів, методів. Педагогічна громадськість країни взялася вивчати метод липецьких вчителів, які запропонували значно активізувати викладання в 1—8 класах і домоглися в цьому немалих успіхів.

Кілька років тому з хорошою ініціативою виступив кіровоградський вчитель математики О. О. Хмура. Він відмовився від стандартного уроку в старших класах середньої школи, більшу увагу приділив вивченню нового матеріалу, активізував сам процес навчання, для перевірки знань застосував залік. У т. Хмури за ці роки на Кіровоградщині з'явилося багато послідовників, причому не тільки серед математиків. Досвід ініціаторів стає надбанням педагогічної громадськості всієї країни. Листи на адресу обласного інституту удосконалення кваліфікації вчителів, де працює завучем т. Хмура, приходять навіть з країн народної демократії. За короткий час в Кіровограді побували вчителі Миколаївської, Київської, Черкаської областей, а десь в лютому зберуться у нас педагоги з усієї країни.

Сьогодні ми пміщуємо матеріали, в яких розповідається про суть і переваги лекційно-практичної системи навчання в старших класах.

Ще кілька років тому у школах безроздільно панував так званий «комбінований урок». Протягом короткої академічної години вчитель повинен був встигнути і перевірити знання учнів, і пояснити нове та ще й закріпити його. Матеріал у старших класах складний, кількість годин на кожний предмет строго визначена — як хочеш, так і встигай. Якщо вчитель опитував, наприклад, трьохчотирьох учнів, то нову тему він змушений був подавати поспіхом, нерідко на закріплення і зовсім не вистачало дорожочітних хвилин. Досить недосконало проходила перевірка знань. Кожен учень, як правило, наперед відчував, коли його мають викликати, і готувався саме до цього уроку. На решту питань звертав менше уваги, аби оцінка «справна» була. Відповіді — і знову безтурботний готував домашні завдання абияк, не уважно

слухав пояснення на уроках, а через це багато тем засвоював поверхово.

Стара, закріплена форма навчання не враховувала індивідуальних особливостей школярів. Чи захоплюється молода людина літературою, чи більше за інших знається в математиці — однаково їй доводилося працювати на одному рівні з «середнячками», розв'язувати ті ж самі приклади і задачі. І тому навчання з окремих предметів для слабких учнів було важким, а для сильних — малоцікавим.

Запропонована кіровоградським вчителем математики О. О. Хмурою лекційно-практична система навчання для старших класів саме й була покликана розв'язати ці «горділові вузли» педагогіки. Нова система замість комбінованого передбачала такі типи уроків: підготовчий, урок вивчення нового матеріалу (методом шкільної лекції), урок тренувальних вправ, семінар, урок перевірки знань (контрольна письмова робота і залік).

На підготовчій академічній вчитель разом з учнями повторює все необхідне для вивчення чергової теми. В ході шкільної лекції, яка носить творчі елементи бесіди, розповіді, колективної і самостійної роботи, педагог з'ясовує новий матеріал. На уроках тренувальних вправ закріплює його, а на семінарах уза-

гальное і систематизує тему. Характерно, що тренувальні вправи не однакові для всіх. Вчитель заздалегідь добирає варіанти на «трійку», «четвірку» і «п'ятірку» — будь ласка, вибрав, яко тобі по силі.

Безумовно, цей розподіл не даний раз і назавжди. На наступному уроці «відмінні» задачі вже оцінюються на «чотири». Важливо, щоб учень навчився розв'язувати простіші приклади, впевнився в своїх силах (а не йшов по шляху найменшого опору — списав, і годі). Надалі він перейде до складніших, і, що саме головне, захопитися математикою. Адже її не люблять лише ті, хто безпомічно відстав від товаришів, має прогалини в знаннях.

До уроків-семінарів і контрольних робіт школярі розв'язують наперед визначені задачі, «горішки» різної «міцності». Відмінники беруть собі, безумовно, ті, що потребують кмітливості і глибоких знань, іноді навіть шпиршких, ніж дає шкільний підручник. До механічного списування ніхто не вдається. Адже учитель в будь-яку хвилину може запитати, як саме вирішується задача. Так що коли й звернувся слабкий учень по допомогу до сильного, то обов'язково розбереться, що й до чого.

Але ось тема вивчена. І тепер кожний повинен ще раз перерхитати теоретичний матеріал, тому що вчитель

оголосив: «На наступного разу буде залік». В пам'яті відновлюються окремі питання, все систематизується, займає свої «полічки».

Багаторічний досвід вчителів Кіровоградщини, які підхопили лекційно-практичну систему навчання, безперечно свідчить: знання основ наук ґрунтовні. Тому Міністерство освіти УРСР в цьому році рекомендувало нову систему всім школам республіки.

У нашій школі в минулому році нову систему навчання запровадили вчителі математики і хімії. А в цьому році на неї перейшли і викладачі російської та української літератур, історії та фізики. Без другорічників закінчив минулий рік викладач математики Г. Т. Савченко, помітних успіхів домоглася вчителька української літератури М. Д. Літвих, вдумливо запроваджує лекційно-практичну систему навчання учитель-історик В. В. Гуртовий.

За новинкою — велике майбутнє. Не буде перебільшенням сказати, що запровадження досвіду неспокійних кіровоградських вчителів — математиків в практику викладання в старших класах матиме неочікуване значення. Дерзати в першу чергу повинні молоді вчителі, саме їм ставати справжніми майстрами ефективного методу навчання.

Г. ПАШКОВСЬКИЙ,
завуч середньої школи № 2.

м. Помічна
Новоукраїнського району.

БІОЛОГИ І ХІМІКИ—ТЕЖ „ЗА“

Не приховую, лекційно-практична система вчителів все більше і більше подобається. Ця система навчання дає добрі результати, різко підвищує знання учнів. Спершу її взяли на озброєння математики і фізики. Але не треба думати, що тільки для цих дисциплін у школі вона прийнятна. Добре приживається нова система і на уроках біології та хімії.

В минулому учбовому році 19 вчителів хімії і 5 біологів перейшли на заліки, відмовились від поурочного опитування. Цінного досвіду набули в школах Кіровограда, Олександрії, Нової Праги, Новоукраїнки. Так, вчитель хімії Помічянської середньої школи Ф. З. Позняк активізував процес навчання, викладаючи хімію в 9—11 класах. Кожний його урок — справжня творчість. На підготовчих — вчитель підводить учнів до розуміння нового матеріалу, ведучи розповідь і організовуючи самостійну роботу учнів над підручником. При вивченні нового матеріалу подає експериментальні задачі, проводить лабораторні і практичні роботи, застосовує засоби наочності, експерименти. На всіх етапах школярі працюють з захопленням, вільно висловлюють свої думки, твердження, ставлять вчителю запитання, і все це разом дає можливість глибоко і свідомо засвоїти знання з хімії.

Використовуючи лекційно-практичну систему навчання, вчителька Новоградської середньої школи Г. А. Задоя тему «Основи електромічної дисоціації» провела за таким планом: на підготовчому уроці повторила з учнями будову атома, утворення молекул з іонними зв'язками, в ході шкільних лекцій викладала тему, демонструвала електропровідність різних речовин у твердому і рідкому стані, да-

вала самостійні роботи по розв'язанню задач. Учні на заліку проявили глибокі знання.

Перші кроки в застосуванні лекційно-практичної системи навчання на уроках біології зробили вчителі м. Кіровограда та Олександрії М. М. Кожухар і М. Н. Титаренко. Вони на уроках основ дарвінізму при вивченні тем використали всі види технічної наочності — кіно, епідіаскоп, фільмоскоп, а також гербарії, вологі препарати. До семінару готувались заздалегідь по питаннях, даних вчителем. Семінар проведено по таких темах: «Еволюційне вчення» і «Докази еволюції». Учні, які брали активну участь у вивченні матеріалу і в семінарі, були звільнені від заліку.

Вчителі прийшли до висновку, що лекційно-практична система навчання підвищує індивідуальну відповідальність учнів за знання всієї теми програмного матеріалу, перед школярами розкривається певна послідовність і глибина вивченого матеріалу. Учні привчаються до самостійної роботи над підручником, додаюковою літературою. Під час проведення семінарів, заліків вчитель більш детально виявляє знання учнів та їх здібності.

Узагальнивши деякий досвід роботи кращих педагогів, що працюють за лекційно-практичною системою навчання, обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів розробляє календарні плани на друге півріччя, готує окремі розробки уроків для широкого експериментування в зразкових школах області.

Г. САЄНКО,
завідуючий кабінетом біології і хімії обласного інституту удосконалення кваліфікації вчителів.

ВИДИ ЗАЛІКУ В ШКОЛІ

«Всі 45 хвилин уроку на вивчення нового матеріалу і прищеплення учням практичних навичок». Очевидно, до такого гасла можна звести всі виступи тих, хто захопився лекційно-практичною системою навчання. Якими ж марнотратами були ми досі! Половину кожного уроку згадали на те, щоб вислухати 3—4 учнів і поставити їм оцінки. А що це дало? Інші учні абияк слухали своїх товаришів, до викладу нового матеріалу підходили вже розхолодженими: «Не викликали... Та й завтра, мабуть, ні...» А решта заспокоювались на кілька днів наперед: тепер вчитель не скоро мав змогу знову підняти їх.

Прихильники нової системи з першої ж хвилини після дзвінка починають подавати нову тему. Але чи означає це, що перевірка знань, облік їх відійшли на другий план? Ні, про них вчителі не забули, навіть відвели певні уроки. В практику ввійшли контрольні роботи і заліки.

Я працюю за лекційно-практичною системою навчання третій рік, трохи набув досвіду. А спершу теж ламав голову: як обліковувати знання, витрачаючи найменше дорожочітних хвилин? Як опитати за урок весь клас? Почав звільняти від заліку сильніших учнів, що активно виступали на семінарах. Зеконював трохи часу. Але до остаточного розв'язання проблеми було ще далеко. Один залік проходив успішно, інший — ні. Довелося в залежності від змісту теми програмного матеріалу варіювати різні види заліків, і це принесло свої плоди. По темі «Комплексні вис-

ла» в 11 класі проводив усний залік методом фронтального опитування. Наперед повідомив учнів, дав їм теоретичні питання, номери прикладів і задач, вказав додаткову літературу. На уроці-заліку швидко перевіряв, чи виконані задачі. А потім почав опитувати. Оцінки ставив також за поправки і уточнення, з якими виступав той чи інший учень. Активність була хорошою. Кожний коротко і ясно відповідав на свої три запитання за 2—2,5 хвилини.

Іншим разом кожному завчасно доручив виготовити модель того чи іншого многогранника, розв'язати кілька задач, виконати стереометричний рисунок. На уроці-заліку перевіряв домашні завдання. Відповідали на теоретичні питання і одночасно пояснювали на саморобних моделях. Оцінки я ставив, враховуючи, як хто виконав домашнє завдання. Тих, що бездоганно виконали модель до задачі, рисунок і рішення, брали активну участь в семінарських заняттях, звільнив від заліку. Вони самостійно розв'язували задачі.

Ще один вид заліку — письмовий. Його проводжу в тому випадку, якщо тема містить довгі доведення теорем чи математичних положень і якщо бажано прослідкувати логічність повного доведення теореми чи виводу формули. Наприклад, такий залік проводив я в дев'ятому класі по темі «Подібність фігур». Письмовий залік тим відрізняється від контрольної роботи, що учні знають, на які запитання їм доведеться відповідати і які приблизно задачі розв'язувати. Наступного дня всі обов'язково

повинні знати результати заліку.

Іноді проводжу усний залік по моделях, рисунках і таблицях, заздалегідь підготовлених. Він відрізняється тим, що моделі, таблиці і графіки підбираються в шкільному кабінеті. Цей вид характерний ось чим — нескладні задачі та приклади розв'язуються усно. Зрідка перериваю відповідь одного учня і викликаю іншого, який продовжує розповідь чи доказ теореми. Учні, таким чином, весь час уважно слухають. Розвивається кмітливості при розв'язуванні задач.

І, нарешті, останній вид заліку — опитування біля дошки. В даному випадку дошка є «полем битви», на ній учень доводить теорему, виводить формули, розв'язує задачі. На такий залік здебільшого виділяється дві години, інакше не вистачить часу. Проводив я подібний залік по темі «Теорема додавання та формули подвоєного і половинного аргументу» в 10-му класі.

Лекційно-практична система навчання відмовляється від щоденної перевірки знань учнів, але контроль обов'язково повинен бути. Давати учневі ґрунтовні знання, систематично контролювати його роботу, вчити продуктивно використовувати свій час на працю, навчання, спорт, відпочинок — основні питання в роботі радянського вчителя.

В. КОВАЛЕНКО,
вчитель математики середньої школи № 2.
м. Кремгес.

Толя Старцев, шестикласник Кіровоградської восьмирічної школи № 1, в липні цього року побував на Всесоюзному піонерському зльоті в Артеку. Приїхав з багатьма враженнями, привіз альбом, подарований учасником зльоту Миколою Карлюком. Є про що розповісти Анатолію своїм однокласникам. За однією із таких розповідей і застав А. Старцева (він третій зліва) наш фотокореспондент В. Ковпак.

